

La política lingüística (responsable) des de la perspectiva social¹

Nathalie Torres Garcia, tècnica lingüística
fundacionexe.org, novembre del 2010

Al País Valencià, la dinàmica sociolingüística ha estat condicionada, de la transició democràtica ençà, per l'antagonisme dels dos discursos que marcaren aquesta etapa i que continuen supeditant qualsevol acció política sobre la llengua. Tot i estar dirigida per partits diferents, la política lingüística (PL) autònoma ha sigut ben semblant en la manca de voluntat normalitzadora. En compte d'implementar una política decidida i ambiciosa de recuperació social del valencià, s'ha esperat que les grans declaracions de voluntat anaren ensopint, a poc a poc, les reclamacions socials i les protestes col·laterals. De fet, la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) només ha servit per a despenalitzar l'ús del valencià, ben lluny del principal objectiu que proclamava: equiparar socialment el valencià i el castellà.

La deixadesa més que evident dels poders públics per a fer efectius els drets lingüístics dels valencians i l'absència d'una veritable PL de recuperació del valencià ha anat activant, per contra, una política lingüística en favor del castellà.² La desigualtat entre les dues llengües havia d'haver obligat els poders públics a atorgar una atenció especial al valencià amb l'objectiu d'assolir una convivència compensatòria i veritablement equitativa entre castellanoparlants i valencianoparlants. Tanmateix, la desigualtat denunciada durant aquestes tres dècades s'ha volgut mostrar com un signe de parcialitat o de politització de la llengua, alhora que es manipulava l'opinió pública i s'atiava el conflicte social. Just el contrari del que una política lingüística responsable hauria d'haver practicat: l'actuació dels poders públics en favor de la llengua històricament subordinada sobre la base del principi de convivència equitativa (Riera, 2008).

Ben contràriament a com s'han fet les coses al PV, la creació d'un espai de convivència lingüística en l'àmbit públic hauria fet efectius els drets lingüístics dels valencianoparlants alhora que servia per a incorporar-hi els castellanoparlants i actuava com a factor d'acolliment per als nous nadius. Com a element fonamental de la nostra personalitat, el valencià hauria de ser un instrument bàsic de comunicació, d'inte-

gració i de cohesió social. Una llengua compartida per la ciutadania i no una llengua per a dividir-la.

Si, a més, tenim en compte que el fet lingüístic és present arreu, no té sentit restringir la PL a l'àmbit de la cultura o de l'educació, sinó que ha de ser, necessàriament, transversal, i incidir en totes les actuacions dels poders públics (Sanvicén, 2008). Pel seu caràcter transversal, i més enllà de les diferències ideològiques i identitàries, la PL hauria d'integrar-hi tots els agents implicats en la normalització del valencià, perquè tots tenen part en la consecució d'uns objectius comuns. No es pot estigmatitzar contínuament el món universitari, ni obviar la tasca d'una part de la societat civil que malda per la recuperació i la dignificació del valencià. Igualment, en desvincular la institució normativa oficial –l'Acadèmia Valenciana de la Llengua– de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i de l'Institut d'Estudis Catalans s'aprofundeix en l'aïllament de la resta de la comunitat lingüística, un actitud certament suïcida, perquè, a hores d'ara, el drama de la nostra llengua és, simplement, la seua supervivència (Conill, 2006).

El context sociolingüístic actual obliga, a més, a plantejar la PL com una política social que garantisca el benestar de les persones i que actue com un factor potent de cohesió social. Per això, els poders públics haurien de practicar el principi de subsidiarietat i fer de la llengua pròpia dels valencians la llengua de comunicació amb la ciutadania, però també la llengua d'integració social.

En aquest sentit, els valencianoparlants pateixen un clar risc d'exclusió social, perquè en les situacions d'interacció entre el valencià i el castellà, la balança sol decantar-se majoritàriament a favor del castellà, amb el conseqüent perjudici per als valencianoparlants. Expressar-se en valencià no hauria de ser només una possibilitat legal, sinó que s'hauria d'exercir amb la mateixa normalitat que fer-ho en castellà. El benestar individual de qualsevol valencianoparlant que poguera exercir la seua condició com a tal amb normalitat afavoriria la presència social del valencià, de manera que aquest benestar individual acabaria esdevenint un factor de benestar col·lectiu.

1. Aquest article és una síntesi de la ponència «La política lingüística al País Valencià» presentada en el marc del Seminari «Debat d'idees valencianistes» organitzat per l'ACV Tirant lo Blanc entre els mesos de febrer i abril de 2010.

2. Contraplanificació lingüística, segons el terme que fa servir M. À. Padrilla (Padrilla, 2002)

Crear els espais d'interacció favorables a la presència social del valencià és una obligació dels poders públics envers una part de la ciutadania que reclama la seua visualització social i que els poders públics no poden menystenir sistemàticament. Per això, posar a l'abast d'aquests sectors socials les eines que els permeten viure amb normalitat la seua condició de valencianoparlants hauria de ser un objectiu indefugible per als poders públics en el marc d'una PL responsable, equitativa i social (Riera, 2007). En efecte, la implementació d'aquesta mena de PL correspon als poders públics, perquè són els qui la poden impulsar i dirigir. Tanmateix, la seua responsabilitat transcendeix l'àmbit de la mera gestió i se situa, també i sobretot, en l'àmbit del comportament social, pel seu paper fonamental com a generadors de models de comportament lingüístic.

Bibliografia

BODOQUE ARRIBAS, A. (2009): La política lingüística dels governs valencians (1983-2008): un estudi de polítiques públiques. València: Publicacions de la Universitat de València.

CONILL, J. (2006): «Quan el parlar ofega el dir (consideracions sobre la situació lingüística del País Valencià d'ençà de la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua)» resum de la conferència pronunciada en el marc del III Seminário de Políticas Linguísticas. «25 anos de atividade cívica, investigação e discussão sobre a língua nacional: o contributo de António Gil» de l'Associação de Amizade Galiza-Portugal.

NICOLÀS AMORÓS, M. (2004): «De la identitat del poder al poder de la identitat: algunes consideracions sobre la situació de la llengua catalana al País Valencià», Revista Catalana de Sociologia, núm. 20. Barcelona: Associació Catalana de Sociologia. Institut d'Estudis Catalans.

PRADILLA CARDONA, M. À. (2002): «La política lingüística contemporània al País Valencià», Treballs de sociolingüística catalana, núm. 16. València: Eliseu Climent, editor.

RIERA GIL, E. (2008): Ètica política i diversitat lingüística. Per una política lingüística responsable. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya.

—(2008): «Per una política lingüística responsable: una visió des de l'ètica política», Llengua i Ús. Revista tècnica de Política Lingüística, núm. 41. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

—(2007): «El català, llengua de cohesió social en una societat moderna, oberta i plural», Llengua i Ús. Revista tècnica de Política Lingüística, núm.

38 (primer quadrimestre). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

SANVICÉN, P. (2008): «Context i transversalitat de la política lingüística com a política pública», Llengua i Ús. Revista tècnica de Política Lingüística, núm. 41. Barcelona: Generalitat de Catalunya.